

UDK 373.3(497.4 Trnovska vas)"1785/2005"

1.04 Strokovni članek

*Aleš Mardetko\***Ob 220 letnici šolstva v Trnovski vasi**On the occasion of the 220<sup>th</sup> anniversary of education in Trnovska vas**Izvleček*

Članek na podlagi šolske kronike podružnične šole v Trnovski vasi, literature, arhivskega gradiva in pričevanj prikaže glavne točke zgodovinskega razvoja današnje podružnične šole v Trnovski vasi. Članek prinaša osnovne zgodovinske podatke o življenju na šoli in spremembe statusa šole od prve omembe šole leta 1785 do leta 2005, ko je bila odprta nova, že tretja šolska stavba v Trnovski vasi v Slovenskih Goricah.

*Abstract*

The article presents the main historical milestones, spanning over 220 years, of the present day branch school in the village of Trnovska vas (Sv. Bolfenk) on the basis of the school chronicle, of literature related to it, archive material and testimonies from people from different generations who attended the school. The article offers the basic historical data, describes the life of the school, legislative revisions, changes in the status of the school from 1785, when it was first mentioned, to 2005, when for the third time a new school was opened in Trnovska vas.

**Začetki šolstva v Trnovski vasi**

S pokristjanjevanjem in priključitvijo slovenskega narodnega ozemlja v zahodnoevropski krščanski svet so se med predniki Slovencev razvile tudi prve neposredno izpričane oblike elementarnega izobraževanja in (verske) vzgoje. Dolga obdobja (vse do 19. stoletja) je bilo najpomembnejše izobraževanje duhovnikov, ki so s svojim delom vplivali na splošno ljudsko kulturo. V srednjem veku in vse do konca 18. stoletja so bile šole predvsem v samostanih, mestih in večjih trgih. V njih so se večinoma šolali otroci premožnejših ljudi. Okoli leta 1750 so začeli v naših krajih ustanavljati farne šole. V njih so poučevali župniki, organisti, tudi odsluženi vojaki in še predstavnika katerega drugega poklica bi našli. Konec 18. in na začetku 19. stoletja poklic osnovnošolskega učitelja ni bil cenjen. Učitelji so dostikrat živeli slabše kot pastirji in hlapci, saj so bili njihovi dohodki manjši od dninarske mezde. Za ta poklic so se odločali tisti, ki v drugih poklicih niso uspeli. Tudi njihovo znanje je bilo prej slabo kot dobro. Nekateri še sami niso znali pisati in brati, kaj šele računati. Edina privlačnost tega poklica za moške je bila,

\* Aleš Mardetko, profesor zgodovine in geografije, JVIZ Destrnik-Trnovska vas (Slovenske Gorice). E-pošta: ales.mardetko@gmail.com

da so bili oproščeni vojaške obveznosti. Glavni predmeti v teh šolah so bili verouk, pisanje in branje.

Prvi korak k šoli, dostopni za vse ljudi, je storila Marija Terezija leta 1774, ko je izdala "Občo šolsko uredbo", po kateri so bile za podeželje predvidene trivialne šole. To so bile enorazrednice z enim učiteljem. Šolska obveznost se je začela s šestim letom, vendar šolski obisk ni bil obvezen. Toda to ni pripomoglo k večji obiskanosti šole. V tem obdobju naj bi po podatkih šolo v mariborskem okrožju redno obiskovalo le 4,2 % otrok.

V tem obdobju se je tudi v Trnovski vasi začel organiziran pouk. Prvo šolsko poslopje je bilo zgrajeno skupaj s cerkvijo leta 1785 in sicer na stroške verskega fonda. Ena soba v sprednjem delu je bila namenjena pouku in ena učitelju.

Politična in šolska ustava iz leta 1805 imata za razvoj šolstva na podeželju precejšnji pomen. Po tem zakonu so ustanovili ljudsko šolo trivialko v vsaki župniji, kjer je živelo v razdalji pol ure hoda sto za šolo sposobnih otrok. Toda šole niso nastale povsod, kjer je to določal zakon. Vzroki za to se skrivajo v nezadovoljstvu kmetov, ki so otroke raje videli doma pri delu, občutno pa je primanjkovalo šolskih prostorov in učiteljev. V tistem obdobju je bil pouk skupen za dečke in deklice, v enem prostoru je bilo več oddelkov hkrati. Poleg pouka so učitelji opravljali še delo na šolskem vrtu, ki so ga uporabljali tudi za praktični pouk.

Dve leti po sprejetju zakona, torej leta 1807, je bila tudi v Trnovski vasi ustanovljena redna osnovna šola. Sredstva za ustanovitev je prispevala okoliška gosposka z gradov Hrastovec, Vurberk in Ptuj. Cesar Jožef je podrobno določil zbiranje sredstev za nove šole. Po tej odredbi so morali gospodje prispevati gradivo, les in opeko, župni pastir rokodelce, občine pa delavce in prevoz. Poslopje šole pa so urejali tudi na stroške verskega fonda občin Biš, Sovjak, Črmlja, Črmljenšak in Škrinjar. Šolska stavba je takrat obsegala eno učilnico dolgo 7,69 m, široko 7,31 m in visoko 2,99 m. Objekt je bil zgrajen iz peščenjaka in posebno pozimi zelo vlažen. Učiteljskemu stanovanju sta pripadali dve sobi in izbica za podučitelja. Kasneje, leta 1824, so bili zgrajeni še obokana shramba, klet za zelenjavo, kuhinja in podstrešje. V šoli je bilo pozimi otrokom večkrat mrzlo. Graščine, ki so vzdrževale šolo, so poskrbele za kurjavo, niso pa hotele plačati kurjača.

Po podatkih se je pouk v tej šoli začel leta 1792, ko je začel poučevati redni učitelj. To bi naj bil Domanjko, ki je poučeval do leta 1796, po drugih virih pa bi naj bil prvi učitelj Rossman. Drugi učitelj na šoli je bil Martin Firbus, ki je poučeval do leta 1808, ko je šolo od 82 šoloobveznih otrok obiskovalo le 6 učenec. Pouk je bil zato včasih tudi ob nedeljah. Učenci so šolo obiskovali tudi zaradi strahu pred kaznijo. Delo učitelja je bilo takrat plačano drugače kakor je danes. Učitelj je takrat prejemal 25 florintov iz verskega sklada in 2 florinta šolnine od vsakega otroka na leto. Poleg denarja je dobil tudi slamo, seno, zelenjavo, pšenico, ajdo, repo, jajca, meso, klobase in vino, kar je moral pobirati od hiše do hiše.



*Šola v Trnovski vasi leta 1939. (Šolska kronika, 2001, 2, str. 302)*

Neki šolski predstavnik je zato zgroženo izjavil: “Kako sramotno prosjačenje za tako važnega moža, kot je učitelj v občini!”

Šolo je takrat nadziral tudi krajevni šolski nadzornik Simon Lešnik, sicer mesar iz Biša, a zelo “brihten in zmožen” mož, ki je tudi rad pomagal šoli. Letni skušnji sta bili 9. septembra in 29. aprila vsako leto.

Pogoje za kakovostnejši razvoj osnovnega šolstva je dal osnovnošolski zakon iz leta 1869. Ljudska šola je postala državna ustanova, prej je namreč za šole skrbela gosposka, različni patroni in premožnejši ljudje. Takrat je bila uvedena osemletna šolska obveznost, razširjen učni program, učiteljem so bili zagotovljeni redni dohodki. Poleg cerkvenega nadzorstva je bilo uvedeno tudi državno. S tem zakonom so lahko postale učiteljice tudi ženske, ki so prej lahko poučevale le v dekliških šolah. Odtlej pa so poučevale v javnih šolah tudi dečke, a le v prvih štirih razredih. Ženske učiteljice so dobivale samo 80 % plače učitelja, ker jim ni bilo treba vzdrževati družine, kar naj bi bila naloga moških. Z uveljavitvijo tega zakona lahko govorimo o uresničeni splošni šolski obveznosti na Slovenskem.

Novi zakon je prinesel tudi povečanje števila otrok, ki so obiskovali šolo, zato so dotedanje šole postale premajhne. Tako se je zgodilo tudi v Trnovski vasi. Šola je bila leta 1877 najprej preoblikovana v dvorazrednico. Zaradi večjega števila šoloobveznih otrok je okrajni šolski svet leta 1893 sklenil, da bodo v Trnovski vasi zgradili novo šolo. Načrt za novo stavbo je izdelal stavbni mojster Wressnigg iz Ptuja, vendar je okrajni šolski svet marsikaj popravil in izboljšal. Odbor je prevzel tudi celotno organizacijo dela. Staro šolsko poslopje so začeli podirati 20. maja 1894, prve dni junija pa so začeli z gradnjo nove stavbe. V temeljni kamen

so vložili pismo dr. Jožefa Muršca, podpise nekaterih učencev, srebrni goldinar, eno dvajsetico, desetico, četrtač, krajcar in krono ter 20, 10, 2 in 1 belič takratne nove krone. Delo je najverjetneje potekalo brez zapletov, saj so že 17. novembra 1894 dobili kolavdacijsko dovoljenje, naslednjega dne (18. novembra) pa so šolo predali svojemu namenu in jo blagoslovili.

Šola je imela za tisti čas zelo sodobne in svetle učilnice v prvem nadstropju, v pritličju pa stanovanje za nadučitelja in učitelja. Gradnja šole je stala 8220 florintov, zanjo so nekateri domačini darovali veliko denarja. Največ so prispevali dr. Jožef Muršec - Živkov, dr. Keušerberger, dr. Kranvogel – sodnijski svetnik v Lenartu in trgovec Martin Muršec iz Ptuja. Pri delu so sodelovali tudi kmetje, ki so opravljali različne prevoze, drugi krajani pa so pomagali zidarjem.

Od predmetov so se v ljudskih šolah takrat učili: nravnost, pridnost, vero, branje, pisanje, učni jezik, drugi deželni jezik, računanje in merstveno oblikoslovje, prirodoznanstvo, zemljepisje in zgodovino, risanje, petje, telovadbo in za deklice ženska ročna dela. Ocene so bile - za nravnost: "celo primerno, primerno, malo primerno, neprimerno; za pridnost: vztrajno, dovoljno, nestanovitno, premalo; za napredek: prav dobro, dobro, zadostno, komaj zadostno in nedovoljno".

Na šoli so v tem obdobju delovali naslednji učitelji: prvi naj bi bil Jožef Domanjko, ki je poučeval od 1792 do 1796. Nasledil ga je Martin Firbus, ki je poučeval do 1808. Po njegovem odhodu so bili naslednji učitelji: Ivan Rozman (poučeval od leta 1808 do 1810), Mihael Belec (1810 - 1818) ter nadučitelj Janez Rojko (1818 - 1860). Podučitelji v njegovem času so bili: Franc Ferlič (1834 - 1835), Martin Jurkovič (1836 - 1838), Jožef Šac (1845 - 1846), Janez Bezjak (1847 - 1849), Jožef Majcen (1851 - 1852), Janez Belec (1856 - 1859) in Jožef Horvat (samo pol leta).

Kasneje je šolo najprej vodil provizor Jakob (Vudna?) Budna (1860 - 1861), kasneje pa nadučitelj Franc Kocuvan (1861 - 1892). Med njegovim vodstvom so na šoli učili Valentin Ferčal (1860 - 1861), Sebastjan Sirk (1861 - 1862). Po Francu Kocuvanu je vodstvo šole prevzel Janez Reich (1892 - 1908). V njegovem obdobju so poučevali: Olga Franceschi (do 1901), Karol Korošec (do 1901), Marija Osenjak (do 1902), Jožef Cenčič (do 1907). V tistem obdobju je Franjica Kocuvan učila ženska ročna dela. Janeza Reicha je nasledil Ferdinand Marinič, ki je šolo vodil do leta 1920, v njej pa so delovali naslednji učitelji: Jozefina Belšak (do 1913), Marija Drobnič (1913-1914) in Albina Skok, ki je učila do 1. aprila 1920.

Ko se je začel v Trnovski vasi pouk, ga je obiskovalo le malo otrok. Leta 1807 je šolo obiskovalo le od 20 do 25 učencev. Že leta 1839 je število učencev naraslo na 103, leta 1845 jih je bilo 117, deset let kasneje (1855) pa že 130. Takšno število učencev se je obdržalo do leta 1869, ko je prišlo do šolske reforme. Obisk je bil v vsem tem obdobju majhen, še posebej poleti, ko so bili nekateri zaradi dela

oproščeni pouka, slabo pa so ga obiskovali tudi starejši učenci. Otroci, ki so služili pri kmetih, in drugi, predvsem revni učenci, so šolo zapuščali že z desetim letom. Še posebej veliko izostankov je bilo med I. svetovno vojno, kar lahko razložimo s pomanjkanjem delovne sile. V obdobju vojne je zabeležen tudi upad rojstev.

### Obdobje med obema vojnama

Slovensko šolstvo je v novi državi, Kraljevini SHS oziroma kasneje Kraljevini Jugoslaviji, to je po letu 1918, doživelo nove spremembe. 23. januarja 1930 je bil sprejet Zakon o narodnih šolah, ki je poddržal vse ljudske šole. Po tem zakonu je osnovna šola trajala štiri leta, višja ljudska šola pa je bila namenjena otrokom, ki so končali osnovno šolo, in je prav tako imela štiri razrede. Šolanje v vseh osmih letih je bilo obvezno. V šolo so lahko vstopili otroci, ki so v koledarskem letu dopolnili sedmo leto starosti. Toda kljub zakonskim določilom osnovnošolska obveza ni zajela vseh otrok. Vzroki za to so bili različni: namerno izostajanje zaradi dela doma, neredno obiskovanje zaradi oddaljenosti, predčasno izstopanje iz šole, neučinkovitost kazenskih ukrepov ...

V obdobju po I. svetovni vojni je šola v Trnovski vasi doživela več sprememb. Leta 1927 je takratno ministrstvo prosvete na podlagi svojega odloka, da ne sme biti v razredu več kot 50 otrok, razširilo šolo v trirazrednico. Ker takrat ni bilo tretje učilnice, sta bila prva dva razreda razdeljena oziroma je potekal celodnevni pouk od 9.00 do 12.00 in od 13.00 do 15.00. Uro odmora med poukom so učenci izkoristili za kosilo in za igro. Toda krajevni šolski odbor se je hotel izogniti stroškom za razširjanje šole. Zato je vse učence iz drugih okolišev poslal na druge šole. Takšnih učencev je bilo 19 in njihovo število se je zmanjšalo na 87. Na podlagi tega je šolski odbor leta 1928 vložil protest proti razširjanju šole in takratno ministrstvo prosvete je tako s 1. januarjem 1929 šolo spet spremenilo v dvorazrednico. Leta 1934 je na prošnjo krajevnega šolskega odbora banska uprava prešolala kraje Ločič 1-28 in Trnovski Vrh 1-38 iz Destrnika v Trnovsko vas, ker so imeli otroci iz teh krajev v Trnovsko vas krajšo in boljšo pot. S tem bi naj izpolnili dolgoletno željo ljudi, ki so živeli na teh naslovih. Istega leta je banska uprava na prošnjo krajevnega šolskega odbora razširila šolo v trirazrednico, saj je število domačih šoloobveznih otrok naraslo na 165. Čez tri leta, torej 1937, je bila šola v Trnovski vasi z novim odlokom razširjena v štirirazrednico.

V tistem obdobju so od šolskih predmetov imeli verouk, slovenski jezik, srbohrvaški jezik, zgodovino, zemljepis, računstvo in oblikoslovje, spoznavanje narave, gospodinjstvo, ročno delo, risanje, lepomisje, petje in telovadbo. Ocenjevali so tudi vedenje. Disciplina v šoli je bila zelo stroga. Učenci so morali v klopih sedeti mirno, z rokama na hrbtu ali z dlanmi položenimi na klopi. Kdor se je le malo premaknil, je že "okusil" udarec palice ali ga je doletela kakšna druga kazen.



razmere pod tujo zasedbo so se sicer po pokrajinah razlikovale, končni cilj pa je bil pri vseh okupatorjih isti. Slovenskega šolarja so želeli pridobiti in preobraziti za svojo nacionalno in razredno ideologijo. Zaradi pogostega prekinjanja pouka, izseljevanja slovenskega prebivalstva in potujočevske vloge šole je bila najbolj prizadeta prav izobrazba, zlasti pa vzgoja slovenske mladine.

Leta 1941 je vojna prišla tudi v Trnovsko vas. Zaradi vojaške nevarnosti se je pouk končal že 1. aprila 1941. Učitelji, ki so poučevali v šoli v Trnovski vasi, so se v prvih dneh okupacije razbežali, ob koncu aprila pa so se vrnili in čakali, kako se bodo stvari razpletle. Nemški okupator je med prvimi izgnal učitelje. Najprej sta bila aretirana in kasneje izgnana učitelja Oton Škender in Simonič, ki sta začela na šoli delovati malo pred okupacijo.

Pouk v novih razmerah se je začel julija 1941. Bil je zelo nekakovosten, saj se učitelji in otroci niso razumeli, ker je potekal v nemškem jeziku, zato so v glavnem peli in telovadili. Poleg nerazumevanja jezika so učenci trpeli tudi zaradi ponižujočega odnosa učiteljev. Ti so jih zmerjali z "Windische Hunde" in jih tudi močno pretepali. Učenci nemških učiteljev niso spoštovali, ampak so se jih bali. Otroci so trpeli tudi zaradi uši in drugih nadlog. Učenci so pri pouku uporabljali nemške učne knjige: prvo berilo, različne čitanke in vsako šolsko leto svojo računico. Mnogo so pisali in risali. Takrat vsakodnevno obiskovanje pouka ni bilo obvezno.

**ZEUGNIS**

Zuname Anneli Vorname Agnes  
 geboren am 15. I. 1933, zu Wölfgang i. N. B.  
 hat im Schuljahre 1940/41 die Klasse (I) (Schulstufe)  
 der Völkerschule im Wölfgang i. N. B.  
 von 14. II. bis 15. IV. besucht.

Seit der Befreiung der Untersteiermark, d. i. seit 14. April 1941, hat sie  
 den Unterricht an der deutschen Schule in Wölfgang i. N. B. besucht und  
 wird wie folgt beurteilt:

|                         |          |
|-------------------------|----------|
| Führung und Mitarbeit   | <u>1</u> |
| Leibeserziehung         | <u>1</u> |
| Deutsch                 | <u>1</u> |
| Rechnen                 | <u>1</u> |
| Heimat- und Lebenskunde | <u>1</u> |
| Freihandzeichnen        | <u>2</u> |
| Schriftflieg            | <u>2</u> |
| Gesang                  | <u>1</u> |

Zum Aufsteigen in die nächste Klasse (Schulstufe) reife.

Wölfgang i. N. B., den 15. Juli 1941.

Das politische Kommissariat des Landkreises Wölfgang

J. Bretschko (Kommissar) W. Grubovnik (Schulleiter)

**NOTENSKALA**  
 Führung und Mitarbeit: 1=sehr zufriedenstellend, 2=zufriedenstellend, 3=mäßig zufriedenstellend, 4=nicht zufriedenstellend.  
 Leistungen: 1=sehr gut, 2=gut, 3=befriedigend, 4=ausreichend, 5=unbefriedigend, 6=ungenügend.

Maklauer Druckerei 1200-11

Schulleitung Urbani und Wölfgang in den Wind. Bucheln.

An den  
 Schulbeauftragten Settau / links.

Betrifft: Bericht über den Stand zu Schulbeginn 1941/42.

An der Schule Wölfgang ist momentan keine Lehrkraft, da die Hilfslehrerin  
 Ilka Krenovsek bereits eine Stelle an einer Oberschule in Graz haben soll.  
 Am 12.7. bestellte ich mit der Land Party die Schule Wölfgang. Die Be-  
 stellungsarbeiten sind in Gang. Die Kommission wird laufende Woche fertig.  
 Das andere ist noch im beschlossenen Zustand. In der Schulleiterwohnung links  
 ist die Küche beschneit. Leider hat niemand die Möbel umgedeckt, so ist  
 die Küche wirklich besetzt.  
 Die schmutzigen Möbel sind neu herbeigebracht. Die Gemeinde wird  
 die 6 und 7 jährigen listenweise erfassen. Abendlich ist bis zum Berich-  
 zu 10, alles geordnet.  
 Zu viele auf den Boden, in ein stables Gedröge kamen, aber vorerst so  
 wie notwendig fuer die Gänge festes und hohes Schuhwerk ist!

Heil Hitler!

Wölfgang, 15.9.1941.

W. Grubovnik

Šola med 2. svetovno vojno. Dopis 15. 8. 1941; Spričevalo 15. 7. 1941.

V tem obdobju je bila šola zelo poškodovana. Okupator je skoraj popolnoma uničil šolsko knjižnico, zelo slabo pa so nemški učitelji in tudi vojaki ravnali tudi z inventarjem, saj so ga zelo poškodovali, slabo pa naj bi bili skrbeli tudi za red in čistočo šole.

Med vojno je v šoli potekal tudi verouk. Tedanji nemški duhovnik Kiefer je skrbno poučeval otroke v krščanskem nauku. Ker niso razumeli nemškega jezika, je bil pri vseh veroučnih urah domačin Anton Ferš.

Izgnani slovenski učitelji so v novih krajih aktivno delovali proti okupatorjem. Oton Škender je na Hrvaškem, kamor je bil izgnan, sodeloval s partizani in učil v hribovski šoli. Partizanska učiteljica je postala tudi Bogomila Simončič. Viktorja Švajgerja so 3. avgusta 1942 med poletno ofenzivo v Velikih Laščah ustrelili Italijani, ker je na osvobojenem ozemlju organiziral odbore OF.

Prva učiteljica je bila Ilka Brečko, rojena Kronvogel, iz Črmlje, ki je poskušala otroke s pomočjo slovenščine uvesti v nemško šolo. Toda na šoli je ostala le kratek čas. Za njo se je zvrstilo devet nemških učiteljev, ki pa niso bili strokovno usposobljeni. Prvi je bil Kurt Ferstl, ki je prišel 7. avgusta 1941. Za njim sta 22. novembra 1941 prišla Leopold in Karoline Tschol. 3. januarja 1942 je prišla Ericka Dittrich, dva meseca kasneje (5. februarja 1942) pa Dorothea Führer. Čez dobro leto (14. februarja 1943) je prišla Gerpa Elö, ki ji je čez slaba dva meseca (11. aprila 1943) sledila Hertha Gajdas. Zadnja je prišla Kanetka, ki pa je po božiču 1944 ni bilo več nazaj, ker se je bala partizanov. Hertha Gajdas se je umaknila z nemško armado.

## Obdobje po drugi svetovni vojni

Politične spremembe 1945 so prinesle novosti na vseh področjih družbenega življenja, tudi v šolstvu, ki je doživelo toliko novosti kot nikoli dotlej. V prvih povojnih letih je bilo v šolstvu mnogo improviziranja in neprestanih sprememb. V vsebinskem smislu je nova oblast vnašala v šolstvo svojo ideologijo marksizma-leninizma na najrazličnejše načine: z učnimi načrti in učbeniki, z ideološkimi čistkami, s poddržavljanjem zasebnih šol, s številnimi državnimi praznovanji in z delovnimi akcijami. Zaradi pomanjkanja učiteljev so uvedli po vojni kratke pedagoške tečaje. Šolska reforma 1958 je prinesla enotno osemletno osnovno šolo kot edino obliko obveznega šolanja. Izreden razvoj je doživelo strokovno šolstvo z novimi vrstami šol. Odpravljene so bile klasične gimnazije. Z ustanavljanjem novih fakultet je velik razmah doseglo višje in visoko šolstvo. Svoje mesto v šolskem sistemu v Sloveniji je dobilo tudi šolstvo italijanske in madžarske manjšine. Slovenske šole so delovale (in delujejo) tudi v zamejstvu in izseljenstvu. Od 1945 smo imeli Ministrstvo za prosveto LR Slovenije, za svetovalno delo je pozneje skrbel Republiški zavod za proučevanje šolstva, predhodnik Zavoda SR Slovenije za šolstvo.

Z ustavo (1963) so tudi v šolstvu pričeli oblikovati nove socialistične samoupravne odnose. Po reševanju materialnih problemov izobraževanja se je težišče dela preneslo na izpolnitev šolskega sistema, uvajanje novih metod in vsebin izobraževanja. Sedemdeseta leta ocenjujemo kot najplodnejša v povojnem šolstvu. V osnovnem šolstvu so od 1975 naprej uvajali celodnevno osnovno šolo. Ko so oblasti ocenile, da je na ideološkem področju vladal "vzgojni nevtralizem", so se po letu 1971 zaostrole zahteve po ideološki vzgoji v šolah. Kritike praznovanj in delovanja pionirske in mladinske organizacije so se začele pojavljati po Titovi smrti (1980). Na dogajanja v šolstvu so vplivale tudi širše družbene spremembe. Po razglasitvi samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije in sprejetju ustave 1991 se je slovenski šolski sistem bistveno spreminjal, zlasti še s sprejemom novih šolskih zakonov 1996 (devetletka ...).

Prvo šolsko leto po osvoboditvi se je v Trnovski vasi začelo 15. oktobra 1945 in je trajalo do 30. junija 1946. Takoj po vojni so imeli največ težav s slabim stanjem šole in pomanjkanjem učiteljev, zato je bil pouk večkrat oviran, 2. in 3. razred pa sta bila združena, ker je bilo premalo učiteljev. Velika ovira pri napredovanju učencev je bilo minimalno znanje, kar je bila posledica nerednega in nepriemerne pouka med okupacijo. Velike težave so bile predvsem zaradi slabega znanja slovenščine. Zaradi tega so predlagali celo združitev 1. in 2. razreda.

Zelo težko delo je bilo tudi v 1. razredu, ker je bilo v njem 65 učencev. Pri tem ni bilo največ novincev, ampak so to bili učenci stari od 9 do 12 let, ki med okupacijo niso napredovali ali sploh niso obiskovali šole. Šolsko poslopje ni ustrezalo niti v zdravstvenem niti v prostorskem pogledu. Pritlični del stavbe je bil vlažen. Učilnici sta bili le dve, učencev pa je bilo najmanj za petrazrednico (šola je bila takrat štirirazrednica). V učilnici je bil oder, na katerem je bila stara tabla, ki se je dala pomikati gor in dol. Klopi so bile stare in v vsaki so sedeli štirje učenci. Tla so bila iz starih, že precej dotrajanih desk. V odmoru se je neznosno prašilo, posebno pozimi, ko so otroci ostali kar v razredu. Čez nekaj let se je nekemu posvetilo, da bi tla namazali z nekakšnim oljem.

Od takrat je bilo glede prahu bolje, toda po šoli se je začel širiti neprijeten vonj po tem olju. Še bolj neprijeten vonj se je širil iz stranišča. Ta so bila čisto primitivna. Včasih so se luknje in odvodi zamašili in treba je bilo poklicati gasilce. Toaletnega papirja ni bilo, uporabljali so časopisni in drugi papir. Tekoče vode za splakovanje stranišča in umivanje rok ni bilo. Tudi učitelji so imeli zelo slaba stanovanja, če so sploh imeli prostor v šoli. V šolski stavbi so bile tudi kmečka hranilnica in posojilnica, celo svinjska kuhinja, kajti šolski upravitelj je redil tudi svinje, koze in kokoši. Učitelje in učence je pri pouku oviralo tudi pomanjkanje učnih sredstev in šolskega materiala ter mrzla šola pozimi. Učitelji so si pomagali s svojimi zvezki in knjigami, učne pripomočke so izdelovali sami (zemljevide ...).

Šolski obisk je bil zelo slab; pozimi zaradi pomanjkanja obleke in obutve, poleti zaradi dela, velikokrat pa zaradi malomarnosti staršev.

Takšno stanje je bilo v šoli še dolgo let po osvoboditvi. Začetek šolskega leta se je ustalil v septembru. V šolskem letu 1948/49 je šola postala petrazrednica, naslednje šolsko leto 1949/50 pa je s prezidavo dobila še eno učilnico. V tem letu se je kraj Sv. Bolfenk preimenoval v Trnovsko vas in tudi šola je morala nositi takšen naziv. Šolo se vse bolj mučile težave zaradi pomanjkanja učiteljev. Reševali so jih tako, da je en učitelj učil več (ponavadi dva) razredov; in sicer enega dopoldne in drugega popoldne - po skrajšanem predmetniku, kar pa se je poznalo na znanju učencev. Zaradi pomanjkanja učiteljev je v šolskem letu 1962/63 potekal pouk v treh izmenah: dopoldne 7.00–10.30 so imeli pouk 2., 4. in 5. razred, dopoldne 10.45–14.00 sta bila na vrsti 6. in 7. razred, popoldne 14.00–17.15 pa 1. in 3. razred.

Zaradi vse slabšega stanja šolske stavbe so poleti leta 1952 pobelili notranjost šole, popravili so tudi dimnik in streho, ki je bila že kot rešeto. V novi učilnici so takrat postavili tudi novo peč za ogrevanje. Zelo zanemarjen je bil takrat tudi šolski sadovnjak.

V šolskem letu 1952/53 je bilo v šoli 7 razredov, v šolskem letu 1954/55 pa je šola imela 8 razredov v 6 oddelkih (6., 7., in 8. razred). Tukaj je treba omeniti še eno pomembno stvar. Do konca 50. let je bil pouk večkrat moten zaradi boleznih učencev. Najpogostejše bolezni šolske mladine so bile ošpice, mumps, koze in oslovski kašelj. Veliko je bilo tudi boleznih zaradi neprimerne in pomanjkljive obutve otrok. V kroniki se še v 50. letih omenja, da so otroci prihajali v šolo bos, z raztrganimi oblekami, umazani in nekateri zelo zanemarjeni. Veliko preglaavic so povzročale tudi uši. Odpravljali so jih s petrolejem, ker drugih sredstev takrat ni bilo. Še bolj razširjene so bile bolhe, posebno v družinah, v katerih je bilo dosti otrok. Teh pa takrat ni bilo malo. Zdravstveno stanje se je z leti in uvedbo zdravstvenih in sistematskih pregledov in izboljšanjem standarda začelo izboljševati.

V šolskem letu 1961/62 je prišlo do več sprememb. Zaradi majhnega števila vpisanih otrok v 8. razred (samo 6) so ga ukinil in učenci so morali hoditi na druge osnovne šole v bližini (Destrnik, Voličina, Sveta Trojica – takrat Gradišče). To je povzročilo otrokom nove težave, ker so morali vsak dan peščiti precej daljšo pot do šole in nazaj. V tistem šolskem letu so v 6. razredu uvedli tuji jezik - nemščino (za katero je bilo veliko zanimanje), v 7. pa je bila uvedena angleščina. V 6. in 7. razredu je bil pouk v predmeten. Posamezne predmete so si razdelili učitelji, ki so poučevali na šoli - glede na lastno znanje in zanimanje.

V šolskem letu 1963/64 so zaradi majhnega števila otrok ukinili 7. razred. Učenci so se po večini prešolali na šolo v Destrniku, učenci iz Biša pa so začeli hoditi v Sveto Trojico. Zaradi tega se je spremenil tudi čas pouka. Spet je bil uveden dvoizmenski pouk (1., 4. in 6. razred je pričel s poukom ob 8.00, 2., 3. in 5. pa ob 12.30).

Zaradi majhnega števila otrok v 6. razredu so se nove spremembe obetale v

šolskem letu 1968/69. Učenci bi namreč morali začeti hoditi v šolo na Ptuj, kamor bi jih vozili posebni avtobusi. Ker teh avtobusov ni bilo, so učenci odšli na sosednje osnovne šole. Toda kmalu so se vrnili v Trnovsko vas in nadaljevali šolanje na domači šoli. Novost v tem letu so bili popravni izpiti za učence od 5. razreda naprej in to iz enega ali dveh predmetov. Učenci, ki so imeli popravni izpit, so imeli med počitnicami 10 dni dodatnega pouka, konec avgusta pa so opravljali popravni izpit. Naslednje šolsko leto (1969/70) je izšel odlok, da se bo zaradi majhnega števila učencev 6. razred v Trnovski vasi ukinil. Skupščina občine Ptuj je namreč 17. julija 1970 izdala končni sklep o ukinitvi 6. razreda na šoli v Trnovski vasi, učenci pa so se prešolali na osnovno šolo Tone Žnidarič (danes Mladika) na Ptuj. Temeljna izobraževalna skupnost Ptuj je organizirala avtobusne prevoze.

S to odločitvijo večina staršev ni soglašala. Dobro so se zavedali, da je kraj s tem nazadoval, še posebej v kulturnem smislu. Toda odloku so se morali ukloniti tako starši kot učitelji in s šolskim letom 1970/71 so učenci 6. razreda začeli hoditi na OŠ Toneta Žnidariča.

V tem obdobju so postajale vse glasnejše zahteve po novi šoli, kajti delo je bilo zaradi dotrajanosti vse težje.

V šolskem letu 1974/75 je bila z novimi mizami in stoli opremljena prva učilnica. Zamenjali so stare in že zelo dotrajane klopi, ostale pa so še v dveh učilnicah. Naslednje šolsko leto (1975/76) je bilo uvedeno ocenjevanje vzgojnih predmetov (telesna, glasbena in likovna vzgoja) z ocenami zelo uspešno, uspešno in manj uspešno. Uvedeno je bilo tudi ocenjevanje vedenja z vzorno, s primerno in z manj primerno. Šolsko leto 1976/77 ni prineslo obnove šole, so pa uredili njeno okolico. Asfaltiran je bil dovod do glavnega vhoda v šolo in do cerkve in gostilne Vurcer. Pred šolo je bila ponovno urejena ograja okrog vrta, ker je bila prejšnja zaradi razširitve asfaltnega cestišča porušena.

V šolskem letu 1977/78 so se stopnjevala prizadevanja za izgradnjo nove šole. Oktobra je prišla na obisk posebna komisija, v kateri so bili predstavniki takratnega Zavoda za šolstvo OE Maribor, Izvršnega sveta Ptuj in drugi. Ogledala si je zemljišče za cerkvijo, na katerem bi gradili šolo in z njim soglašala. Toda velik problem so predstavljala finančna sredstva, čeprav so jih krajani zbirali s samoprispevkom. Ker je bila šola v načrtu za gradnjo že od leta 1971, so upali, da bo zgrajena že v naslednjem šolskem letu. Upanje je bilo upravičeno, saj je bila stara šola v izredno slabem stanju. Nizkostropna konstrukcija in ostreže sta bila dotrajana, stopnišče se je ugrezalo, v kleti je odpadal omet, neprimerne so bile tudi sanitarije, iz katerih se je vonj širil po celi šoli. Na šoli ni bilo pitne vode, kajti voda v vodnjaku je bila higiensko oporečna, na vodovodnem omrežju pa je ni bilo. Tega leto so v šoli uredili dva kabineta za učila, v veliki meri so opremili prostore šolske kuhinje in v počitnicah prepleskali vse tri učilnice.

S 1. januarjem 1978 je bila šola (po izvedbi referendumu) priključena OŠ

Tone Žnidarič in tako postala podružnična šola OŠ Tone Žnidarič. Dolgoletne sanje o novi šolski stavbi so se začele uresničevati v šolskem letu 1980/81. 5. februarja 1981 so zabetonirali temelje nove šole. Gradbena dela so bila zaradi slabega vremena nekoliko motena. Maja so začeli postavljati in montirati montažne elemente. Sledila so dela obrtnikov in inštalaterjev. Konec maja je bila nameščena oprema za telesno vzgojo ter pohištvo za učilnice in pisarno, junija pa še oprema za kuhinjo. V tem mesecu je Cestno podjetje začelo urejati še zunanjo okolico šole.

V petek, 7. avgusta 1981, je bila na ploščadi pred novo šolo svečanost ob otvoritvi šole, toda zaradi tehničnih težav se je začel pouk v novi šoli šele 29. septembra 1981. V šolskem letu 1983/84 so govorili o novih šolskih okoliših. Šola v Trnovski vasi naj bi pripadla OŠ Destrnik, toda starši in krajani so aktivno nastopili proti temu.

11. junija naslednje šolsko leto (1984/85) so na OŠ Toneta Žnidariča, katere del je bila takrat šola, sprejeli sklep o izvedbi referenduma za odcepitev podružnice. Starše otrok petega razreda so na sestanku seznanili, da bodo učenci nadaljevali šolanje na OŠ Destrnik. Toda starši so vztrajali, da se želijo njihovi otroci šolati na Ptuj. To je bilo tudi upoštevano, saj so par dni za tem sporočili, da bodo šolarji nadaljevali šolanje na Ptuj. Enako je bilo tudi v šolskem letu 1986/87.

V šolskem letu 1990/91 so šolsko leto razdelili na trimesestre, v 1. razredu je bil uveden nivojski pouk, naslednje šolsko leto (1991/92) pa je bil nivojski pouk uveden tudi v 2. razredu. 5. decembra istega leta se je takratna matična šola Toneta Žnidariča preimenovala v OŠ Mladika.

Šolsko leto 1995/96 je prineslo kar nekaj novosti. Ukinjeno je bilo zgodnje učenje nemškega jezika v 4. razredu. Novembra je bil na Mestni občini Ptuj organiziran sestanek o prenosu finančnega poslovanja na OŠ Destrnik, kar je dejansko pomenilo spremembo šolskega okoliša. V istem šolskem letu so se učitelji začeli strokovno izobraževati za 9-letno osnovno šolo.

V naslednjem šolskem letu (1996/97) je bilo ukinjeno ocenjevanje vedenja otrok. 24. julija je Občinski svet Občine Destrnik–Trnovska vas sprejel sklep o izločitvi podružnice iz OŠ Mladika. Svet šole Mladika je 4. avgusta sprejel sklep o izločitvi podružnice, s tem da so učenci 6., 7. in 8. razreda še naprej obiskovali OŠ Mladika, in sicer v obdobju petih let. Začele so se tudi priprave za dograditev šole ob prehodu na 9-letko. Začeli so zbirati idejne projekte.

S šolskim letom 1997/98 je šola spadala v novi šolski okoliš, ki je bil enak mejam Občine Destrnik–Trnovska vas. Ravnatelj Drago Skurjeni je poleg zgodnjega učenja tujih jezikov na razredno stopnjo razporedil športnega pedagoga in uvedel računalništvo. Na začetku je bil na šoli le en računalnik, kasneje je dobila še štiri. Septembra istega leta je bil izglasovan samoprispevek (85 % je glasovalo za) za dograditev šole in večnamenskega prostora ter drugih komunalnih objek-

tov v kraju. Na šoli je začel delovati učbeniški sklad, s katerim so si učenci lahko izposodili učbenike za določeno obrabnino.

V šolskem letu 1998/99 je bilo uvedeno zgodnje učenje angleškega jezika v 3., 4. in 5. razredu. Šolsko leto 1999/2000 je prineslo vključitev otrok s posebnimi potrebami v redni pouk tudi na našo šolo. V šolskem letu 2000/01 so učenci začeli obiskovati 6., 7. in deloma 8. razred na OŠ Destrnik. Novembra so jedilnico preuredili v učilnico za otroke male šole, da je bilo mogoče pouk izvajati le dopoldne. S šolskim letom 2001/02 je bil uveden prvi razred devetletne šole. V oddelku sta sodelovali učiteljica Majda Drumlič in vzgojiteljica Darja Zadravec. Za devetletko je bila dodatno opremljena učilnica za delo v kotičkih (predalčniki, gledališče, televizija z videorekorderjem, računalnik, preproga ...).

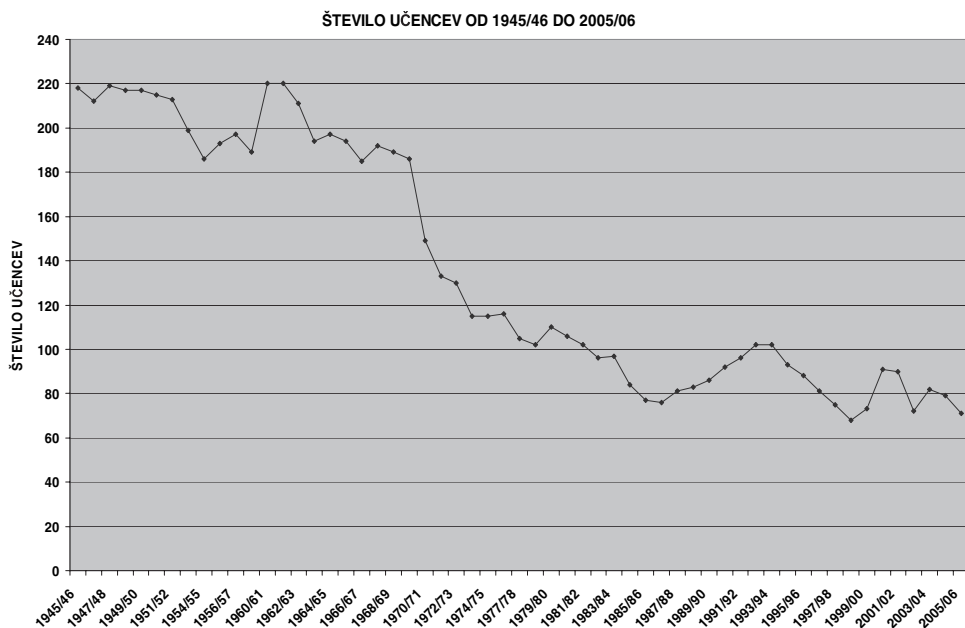
V šolskem letu 2003/04 je bila določena lokacija za gradnjo nove šestrazredne šole, in sicer na zemljišču ob novem naselju za cerkvijo. Naslednje šolsko leto (2004/05) je najbolj zaznamovala položitev temeljnega kamna za novo šolo, vrtec in telovadnico. 17. septembra ob 16.00 so kamen položili predstavnik izvajalca del podjetja Granit iz Slovenske Bistrice, župan in ravnatelj. V naslednjih dneh so že začeli z gradbenimi deli, ki so hitro napredovala in se končala konec oktobra 2005 in temu je 29. oktobra sledilo svečano odprtje že četrte stavbe osnovne šole v Trnovski vasi.

## Zaposleni na šoli

Učiteljska mesta so bila dober del obravnavanega obdobja slabo zasedena. Dostikrat so učitelji nadomeščali svoje kolege po pol leta ali več, kar se je kazalo na kakovosti pouka. Zelo pogoste so bile tudi premestitve učiteljev v drug kraj. Po vojni so na šoli spet začeli poučevati slovenski učitelji. Po osvoboditvi se je na šolo vrnila Zora Švajger, ki je nadaljevala delo. Istega leta sta se ji pridružili Silva Jurečič in Sonja Mlač. Leta 1946 je postal šolski upravitelj Niko Šuen.

Po letu 1946 so na šoli delovali: Jože Žokš (samo en mesec), Božena Kocmur, Viktorija Medved, Marija Švarc–Pelcl, Oliva Brezovnik, Anica Čuček, Marija Zupanc (Mici), Majda Sinrajh, Marta Novak, Anka Zorc, Marjana Ivanuša, Milena Čendak, Breda Tušek, Alenka Pikon, Vida Toš, Milena Curk, Francka Murko por. Petrovič, Karel Vurcer, Spomenka Krajnc–Kekec, Angelca Fras (od leta 1977 je vodja šole), Rozalija Bednički, Marija Brumen, Zdenka Dvoršek, Marija Horvat, Alojzija Trop, Majda Drumlič, Saša Ilec in Danica Zajc (mala šola), Bernarda Zafošnik (mala šola), Janez Čeh (čistilec), Ivanka Fuks (čistilka), Zdenka Dvoršek, Milena Meznarič, Alojzija Trop, Marija Kumer, Francka Petek (mala šola), Nevenka Gerl, Sonja Ber (mala šola), Zdenka Dvoršek (do 3. 11., nato Hilda Murko, od 2001 poročena Bedrač), Lidija Verlek (4 ure nemščine v 5. razredu), Anica Gracer (mala šola), Jožica Krajnc (mala šola), Ana Mohorič (kuharica in čistilka), Ivanka Volgemut (čistilka), Feliks Slaček (hišnik), Bojan

Peklar (od 4. 1. namesto Hilde Murko), Blanka Vrbnjak, Kristina Vuzen (nemščina v 4. in 5. razredu), Vili Veg (knjižnica), Alenka Štrafela, Karmen Ivančič (nemščina v 4. in 5. razredu), Nataša Zemljič (pevski zbor), Dragica Pešaković (računalništvo 3., 4. in 5. razred), Sonja Stepanov (OPB), Katja Vrtič, poročena Gajzer (nemščina v 4. in 5. razredu), Jožica Zorko (OPB), Branko Lah (športna vzgoja v 3., 4. in 5. razredu), Jean Bohorč (računalništvo v 3., 4. in 5. razredu), Tina Vrhovšek (angleščina v 3., 4. in 5. razredu in pedagoginja), Jelka Slemenšek (angleški jezik), Suzana Klasič (OPB); Nataša Welle (pedagoginja), Darja Zadavec, Petra Vrečar (OPB), Nina Vrtič, poročena Holc, Majda Šuen (čiščenje), Milan Kunčič (matematika 5. razred); Petra Vrečar (OPB), Lidija Zrim (OPB), Maruška Vekjet (tuja jezika), Stanka Drobnak (matematika 5. razred), Gorazd Voglar (športna vzgoja v 3., 4. in 5. razredu), Jasna Marin (tuji jeziki), Brigita Matjašič (slovenski jezik v 5. razredu), Janko Marinič (likovna vzgoja), Ernest Kokot (glasbena vzgoja in pevski zbor), Andreja Burina (OPB), Janja Kronvogel (kuhinja in čiščenje), Nives Skamlič (logopedinja), Maja Nerat (dodatna strokovna pomoč), Diana Ropret (iz centra za sluh in govor iz Maribora), Jolanda Zelenko, Mirjam Pleteršek (športna vzgoja), Mojca Hrovat (tuji jeziki), Cvetka Mauko (slovenski jezik v 5. razredu), Jasmina Caf (spoznavanje narave), Karel Majer (dodatna strokovna pomoč), Mojca Hribar (dodatna strokovna pomoč), Drago Prelog (športna vzgoja), Martina Koroša (slovenski jezik v 5. razredu), Aleš Marđetko (jutranje varstvo in OPB).



## Učenci

Če na grobo povzamemo številčno stanje otrok, lahko rečemo, da se je njihovo število nekje do prve polovice 60. let gibalo od 190 do največ 220. Njihovo število je vse do danes stalno stagniralo ali upadalo, posledica tega pa je bilo ukinjanje razredov in prešolanje otrok na sosednje šole in na Ptuj (po petem razredu) ter v današnjem času na matično šolo na Destrniku (po šestem razredu – devetletka).

## Razstave in kulturne prireditve

Oktober v šolskem letu 1979/80 so učitelji v počastitev krajevnega praznika organizirali etnografsko razstavo. Nekateri razstavljeni predmeti so bili stari čez sto let. Veliko fotografij in starih knjig je razstavljala Danilo Muršec iz Biša. Ob smrti Josipa Broza Tita so učenci pripravili razstavo fotografij in del o njem ter predvajali njegove govore z gramofonskih plošč, 22. junija pa so pripravili sklepno razstavo del in drugih izdelkov.

V šolskem letu 1983/84 je bila ob krajevnem prazniku v šoli razstava ročnih del krajank. V šolskem letu 1984/85 je bila odprta razstava ob 200-letnici šole. Pripravili so jo Simon Petrovič, Ivan Lovrenčič in Franci Golob, za likovni del je poskrbela Anica Zupančič. Ob tej priložnosti je izšla posebna številka glasila Mladost.

26. oktobra se je začel slovensko-avstrijski simpozij ob 100-letnici smrti dr. Jožeta Muršca. Šola je sodelovala s kulturnim programom in spominskimi darili – glinaste posode, ki so jih oblikovali šolarji, so napolnili s krhlji.

## Projektno delo

V šolskem letu 1992/93 je bilo izvedeno prvo projektno delo z naslovom "Moj kraj skozi čas". Sestavljeno je bilo iz petih področij: stare obrti, ljudski običaji in plesi, od zrna do kruha, pletenje, vezenje in novinarstvo. Mentorji so se z zunanjimi sodelavci predstavili na razstavi in s programom, ki je bil obiskan v velikem številu. Gospodinje so spekle različno pecivo in več vrst kruha. Nastala sta album in videokaseta.

V šolskem letu 1993/94 so učitelji, učenci in starši skupaj pripravili projekt "Peli so jih v cimprani hiši". Svoja raziskovanja in izdelke so predstavili širši javnosti. Tesar Stanko Mihelak je izdelal več kot meter visoko cimprano hišo, ki jo je Anton Krajnc nato pokril s slamo. Naslednje šolsko leto (1994/95) je bil predstavljen projekt "Družina – družinski prazniki". V šolskem letu 1995/96 je maja Milena Meznarič predstavila projekt "Tako so jedli dedki in babice".

Oktober v šolskem letu 1997/98 so učitelji, učenci in krajani predstavili

projekt "Sijaj, sijaj sončece", v katerem so prikazali pastirske igre, ponovili izštevanki, izdelovali stolčke iz sitovca ... Nastala je tudi zloženka, v jedilnici šole pa je bila na ogled tudi razstava.

V šolskem letu 1999/2000 je šola ob letu starejših ljudi predstavila projekt z naslovom "Sožitje generacij", ki so ga posebej doživeli dedki, babice in drugi starejši krajani. V istem šolskem letu (marca) je bil staršem predstavljen projekt Milene Meznarič "Praznujmo pomlad". S tem projektom je bilo podrobneje predstavljeno praznovanje velike noči. Šolsko leto 2000/01 je bilo glede projektov zelo aktivno. Predstavili smo projekt "Koline" pod mentorstvom Hilde Bedrač. Aprila je izšla brošura "Siva čaplja – znamenitost občine Trnovska vas" avtorice Angele Fras in soavtorja Draga Skurjenega. Projekt "Kolonija sive čaplje" o neposrednem učenju v naravi – v Jezerah je bil predstavljen na Festivalu vzgoje in izobraževanja v Celju. Junija je Milena Meznarič v sklopu Zdrave šole uspešno predstavila projekt "Ne damo zobkov zobu časa". Novembra in decembra v šolskem letu 2001/02 je potekal projekt "Drugačni med nami" pod vodstvom Milene Meznarič. Isti projekt je potekal tudi naslednje šolsko leto, 2002/03. 4. junija so učenci in učitelji predstavili in predali namenu naravoslovno učno pot "Jezerca". Ob tej priložnosti je bila izdana tudi zloženka o njej. Učna pot je bila 12. junija predstavljena v televizijski oddaji Dobro jutro.

V šolskem letu 2004/05 je učiteljica Milena Meznarič izvedla tehniški dan in prireditev z naslovom "Z lučko v očeh v praznične dni". Ob veliki noči smo izvedli tehniški dan na temo "Velika noč".

### Raziskovalne naloge

Učenci 4. razreda so v šolskem letu 1999/2000 v Znanstveno-raziskovalnem središču Bistra zagovarjali raziskovalno nalogo "Kolonija sivih čapelj" in zanjo dobili srebrno priznanje. Še uspešnejši so bili učenci v naslednjem šolskem letu (2000/01), ko so za isto nalogo na VI. srečanju mladih ornitologov Slovenije dobili prvo nagrado v starostni skupini od 1. do 5. razreda.

V šolskem letu 2001/02 so v Mariboru na VII. srečanju mladih ornitologov pod mentorstvom Angele Fras predstavili nalogo "Štetje gnezd kmečke lastovke v občini Trnovska vas". Z nalogo so učenci Mitja Potrč, Ines Švarc in Doroteja Dvoršak, dobili zlato priznanje na VIII. ornitološkem srečanju. Še posebej uspešen je bil 20 minutni film, ki ga je posnel Vekoslav Lasič iz Ptuja. Naloga je na srečanju mladih raziskovalcev v Vidmu prejela še eno zlato priznanje.

V šolskem letu 2004/05 sta bili predstavljeni dve raziskovalni nalogi. Mentor Aleš Mardetko je z učencema iz petega in učenkama iz sedmega razreda izdelal nalogo Turistične znamenitosti občine Trnovska vas. Naloga je prejela srebrno priznanje na državnem tekmovanju. Druga, pod mentorstvom Angele Fras, je imela naslov Klopotec svoje pesmi poje.

## Znane osebnosti, ki so obiskovale šolo

Šolo v Trnovski vasi so obiskovali tudi ljudje, ki so postali znani in pomembni na širšem območju. Najpomembnejša med njimi sta bila vsekakor doktor Jožef Muršec, Jakob Gomilšak, Macun in Belec.

**Doktor Jožef (Josip) Muršec – Živkov.** Rodil se je 1. marca 1807 v Bišu očetu Janezu in materi Katarini, rojeni Krajnc. V šolo je hodil v letu 1814–1815. Od 1815 do 1817 je obiskoval šolo v Lenartu v Slovenskih goricah, kjer je imel strica dekana Jakoba Šalamuna. Med letoma 1818 do 1825 je nadaljeval šolanje na gimnaziji v Mariboru. Nato je bil dve leti na liceju v Gradcu. Od 1827 do 1831 je študiral bogoslovje. V duhovnika je bil posvečen leta 1830. Služboval je pri Sv. Antonu v Slovenskih goricah, Sv. Miklavžu pri Ormožu in na Ptujju. Od 1839 do 1845 je bil zasebni učitelj verouka in slovenščine ter vzgojitelj pri grofu Fridauu v Gradcu. Leta 1851 je po naročilu ministra Thuna, kot vladni komisar v na novo reformiranih gimnazijah na Hrvaškem uvažal maturo.

V Senju je zbolel in se vrnil v Gradec, kjer je vse do upokojitve (1870) ponovno učil na realki. Upokojil se je v Gradcu, kjer je tudi ostal in poučeval verouk, v zadnjih letih pa še slovenščino za gojence malega semenišča. Leta 1876 je v rojstnem Bišu ustanovil gasilsko društvo. Umrli je 25. oktobra 1895. Pokopan je na domačem pokopališču pri Sv. Bolfenku v Trnovski vasi.

Sodeloval je z veliko pomembnimi ljudmi, kar dokazujejo tudi njegova dopisovanja z Vrazom, Bleiweisom, s Slomškom in z drugimi. Zbiral je ljudske pesmi, pregovore, pravlјice, pripovedke, rastlinska imena. Leta 1832 se je poskusil tudi v pesništvu in napisal svoje prve pesmi. Sodeloval je pri izdelavi Kozlerjevega zemljevida, na katerega je vrisal narodnostno mejo in opisal slovenska krajevna imena v mariborskem okrožju. Udejstvoval se je tudi v političnem življenju. Spadal je med privrženca ilirizma. 16. aprila 1848 je v Gradcu ustanovil društvo Slovenija, ki si je prizadevalo za združeno in samostojno Slovenijo.

Bil je velik organizator in podpornik (mecen) prebujajočega se slovenstva in dobrotnik. Moralno in denarno je podpiral slovenske dijake, društva, ustanove, hkrati pa tudi rojstni kraj Biš, domače reveže in sorodnike. Pošiljal je darove dijaškim kuhinjam v Mariboru, na Ptujju in v Celju, podpiral je mariborsko in ptujsko čitalnico, daroval je za celo vrsto narodnih ustanov na Slovenskem. Od 1859 je redno pošiljal velike darove lavantinski škofiji v Mariboru. V letih 1833 do 1839 je kupil do 14.000 knjig, ki jih je razširjal naprej, deloma jih je tudi podarjal. Zelo je pomagal domačemu kraju. Leta 1862 je z večjim številom knjig ustanovil župnijsko (javno) knjižnico in jo založil s slovenskimi in hrvaškimi knjigami. Pomagal je pri preureditvi župnišča v Trnovski vasi, pri obokanju in poslikavi cerkve, daroval je za povišanje zvonika in nove zvonove. Šoli je kupil njivo, prav tako je veliko prispeval za gradnjo nove šole.

Zagovarjal je stališče, da se narod lahko razvija samo v domačem jeziku, o

čemer najbolj zgovorno pričata njegova "*Kratka slovenska slovnica za prvence*", ter sodelovanje pri slovenskih časopisih. Njegova slovnica je bila po daljšem času zopet slovensko pisana, bila je slovensko in ne pokrajinsko naravnana. Pomembno vlogo je Muršec odigral v revolucionarnem letu 1848/49 kot organizator štajerskega slovenstva v boju za slovenske socialne, kulturne in politične pravice. V spomin na dr. Jožefa Muršca so leta 2001 v občini Trnovska vas ustanovili "*Kulturno društvo Muršec - Živkov*".

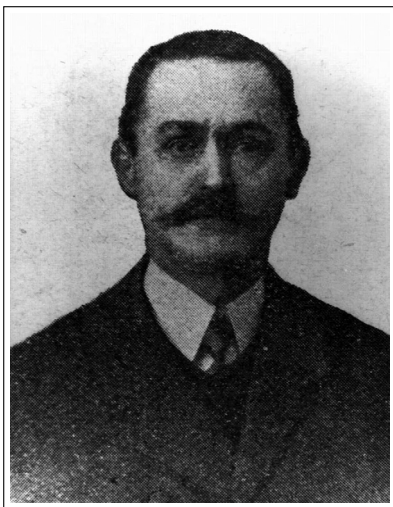
**Jakob Gomilšak** (1843–1906). Jakob Gomilšak (v krstni knjigi Gomilšhak) se je rodil 1. maja 1843 v Bišu. Otroštvo je preživel na majhni kmetiji v družini, ki nosi vzdevek Vrbanovi. Kot šestletni otrok je izgubil očeta Jožefa. Mati Uršula je bila sestra dr. Jožefa Muršca (glej zgoraj), ki je bil Jakobu krstni boter in je zanj in ostale otroke tudi skrbel. Tako tudi ne preseneča Jakobova odločitev, da bo postal duhovnik.

Po osnovni šoli, ki jo je končal v Trnovski vasi, je nato prve razrede latinskih šol obiskoval pri dr. Jožefu Muršču v Gradcu. Šolanje je nadaljeval na gimnaziji v Mariboru. Študij teologije je nadaljeval v Gradcu. Tam je končal študij teologije in bil leta 1867 v Mariboru posvečen v duhovnika. Služboval je v Radgoni, pri Sv. Juriju v Stiefingu in v Trstu. Upokojil se je leta 1904 v Trstu, kjer je živel do smrti (23. marca 1906) in kjer je tudi pokopan.

Gomilškovo delo je zelo razvejano. Bil je pesnik, pisatelj, duhovnik - pridigar. Napisal je več pesmi. Med njimi so najbolj znane: t. i. Prleška himna "*Dere sem jaz mali bija*", "študentska himna" "*Študent na putu*" in najbolj znana "*Slovenec sem*", ki je tekmovala za himno Slovenije.

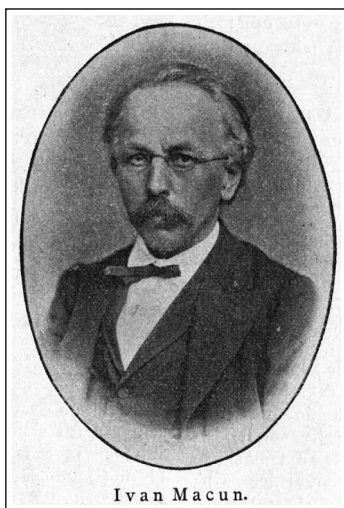
Zbiral je ljudske reke in izreke, opisoval domače kraje (Sveta Trojica, Turki pri Radgoni, Pohorje, Haloze, Trst ...), pisal zgodovinske pripovedke (Devica Oglejska, Slava nedolžnosti), življenjepise (o dr. Muršču) in različne črtice (Iskrice, Bog v naravi, Čujte, čujte možje, Tožba starega kmeta, Človek in živali). Bil je dopisnik časopisov "*Slovenski narod*" in "*Edinost*". Izdal je tudi obsežno delo "*Potovanje v Rim*". Bil je tudi velik dobrotnik. Ob skrbi za domače je pogosto daroval svoje prihranke različnim organizacijam in družbam: Bišečkemu mlekarskemu društvu, Bralnemu društvu pri Sv. Bolfenku (z denarjem in drugim), Nikolajevi družbi, Dijaškemu domu v Celju, cerkvi sv. Vincenca, Ciril-Metodovemu društvu, ubogim šolarjem na realki v Trstu in še številnim drugim ljudem.

**Matija Belec** (Ločki vrh 1877–1952 Bišečki vrh). Belec Matija je bil bajtarski sin, ki je obiskoval samo domačo osnovno šolo in si je vsakdanji kruh z služil delom v deri, zvečer in ob praznikih pa je vzel v roke pero in pisal pesmi ter po-vesti. Objavljal jih je v različnih časopisih; včasih se je podpisal tudi z imenom Matija Belec Bolfanski. V samozaložbi je izdal pesniške zbirke *Solzna Avstrija* (1916), *Pevajoči slavec* (1917) in *Ptica v prostosti* (1920) ter prozno delo *Skrita sreča* (1929).



*Matija Belec*

**Ivan Macun** (1821 Trnovci – 1883 Gradec). Osnovno šolo je obiskoval doma, gimnazijo pa v Mariboru. Študiral je pravo in filologijo v Gradcu. Bil je profesor v Trstu, Zagrebu, Ljubljani in Gradcu. Za Stanka Vraza je zbiral narodne pesmi ter bil v stiku z ilirizmom. Jezikovne ter kulturnopolitične članke je objavljajl tudi v hrvaškem in avstrijskem tisku. Pisal je šolske učbenike, slovenil štajerski deželni zakonik in zbiral gradivo za štajersko slovstveno zgodovino. Dela: Cvetje slovenskiga pesništva (1850), Kratak pregled slovenske literature sa dodatnim riečnikom za Slovence (1863), Književna zgodovina slovenskega Štajerja (1883).



Ivan Macun.

*Ivan Macun*

## Šolska knjižnica

Kot "Schulbibliothek" je knjižnica prvič omenjena v šolski kroniki leta 1881. Sprva je bila enotna za učence in učitelje, leta 1892 pa se je razdružila na učiteljsko in šolarsko knjižnico, ki sta izposojali nemške in slovenske knjige s kmetijsko, poučno – zabavno in nabožno vsebino ter šolske učbenike. V šolskem letu 1908/09 je štela učiteljska knjižnica 189, šolarska pa 260 zvezkov. Za šolarsko knjižnico so skrbeli krajni šolski svet, nadučitelj, učiteljica ter katehet. Fond obeh knjižnic je bil uničen med okupacijo. Na razstavi so predstavljeni naslovi knjig, ki sta jih hranili obe knjižnici, nekatere knjige pa so bile tudi dejansko del knjižničnega fonda in jih danes hranijo v Knjižnici Ivana Potrča na Ptujju.

## Viri in literatura

Šolske kronike šole v Trnovski vasi: 1808 - 2001.  
 Zgodovinski arhiv Ptuj: fond Osnovne šole Trnovska vas.  
 K. Vurcer, Tipkopis o zgodovini kraja.  
 Knjižica za učence/ke narodnih šol, leto 1932 (last Elizabete Benko).  
 Zeugnisse der Deutschen Volksschule (last Hilde Bedrač).

### *Knjižna dela*

- J. Emeršič, Znani Bolfenčani. V: Sveti Bolfenk v Slovenskih Goricah, Župnijski urad Sveti Bolfenk v Slovenskih goricah, Trnovska vas, 1990.  
 J. Šlebinger, Macun, Ivan. V: Slovenski biografski leksikon, zv. 5, Slavia, Ljubljana, 1933.  
 M. Milharčič Hladnik, Šolstvo in učiteljice na Slovenskem, Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana, 1995.  
 S. Krajnc (urednik), Mednarodni znanstveni simpozij o Jakobu Gomilšaku; Zbornik razprav, Občina Trnovska vas, Trnovska vas, 2002.  
 V. Schmidt, Zgodovina šolstva in pedagogike na Slovenskem, knjiga I., II, III, Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1963, 1964, 1966.  
 V. Schmidt (ur.), V. Melik (ur.), F. Ostanek (ur.), Osnovna šola na Slovenskem 1869-1969, Slovenski šolski muzej, Ljubljana, 1970, 158-160.

### *Članki in razprave*

- A. Gabrič, Šolski sistemi na Slovenskem v 20. stoletju, Šolska kronika, številka 2, letnik 10 – XXXIV, leto 2001, str. 236-249.  
 E. Bojc, Doneski h gradivu za zgodovino šolstva na območju sedanje občine Ptuj. V: Ptujski zbornik Poetovio-Ptuj, Zbornik razprav ob tisočdevetstoletnici, 69-1969, Založba Obzorja, Maribor, 1969, str. 226-255.  
 E. Ilešič, P. Fras, Kulturni prostor; Občina Trnovska vas; Projekt CRPOV, VITA g.i.z., Maribor.  
 F. Ostanek, Šolski sistemi na Slovenskem v obdobju 1774 do 1963, Šolska kronika, številka 1, letnik 8 – XXXII, leto 1999, 51-72.  
 F. Lačen, 220 let šolstva v Trnovski vasi, Štajerski tednik, 5. november 2005, letnik LVIII, št. 79, str. 28.  
 I. Lovrenčič, 200 let življenja in dela osnovne šole v Trnovski vasi. V: Mladost; Glasilo učencev Osnovne šole Tone Znidarič Ptuj – Podružnica Trnovska vas; ob 200-letnici osnovne šole v Trnovski vasi 1785–1985, Trnovska vas 1984/85, str. 3-10.

- J. Emeršič, Osebnosti fare svetega Urbana, Volkmerjev zbornik, Slavistično društvo Maribor, Maribor, 1998, str. 136-164.
- M. G., Stara šola dala je slovo...Nova je že tu, Ob občinskem prazniku v Trnovski vasi, Štajerski tednik, 13. avgust 1981, leto 34, številka 31, 3.
- M. Žnidarič, Okupatorjevo šolstvo na slovenskem Štajerskem (1941-1945), Časopis za zgodovino in narodopisje, številka 3-4, letnik 76, nova vrsta 41, leto 2005, str. 443-450.

#### *Ustni viri*

Hilda Bedrač, Justina Čeh, Majda Drumlič, Danilo Muršec, Mara Pelcl, Marjan Potrč, Marija Roškar, Drago Skurjeni, Zmago Šalamun, Karel Vurcer.  
[www.trnovska-vas.si/strani/Ljudjenasegakraja/mursec](http://www.trnovska-vas.si/strani/Ljudjenasegakraja/mursec).

#### *Summary*

#### ***On the occasion of the 220<sup>th</sup> anniversary of education in Trnovska vas***

#### ***Aleš Marđetko***

---

*The article presents a historical overview of organised education and schooling in the village of Trnovska vas (Sv. Bolfenk / Slovenske Gorice) and also mentions some milestones of primary schooling in Slovenia, from the introduction of compulsory attendance until the present. The overview covers four historical periods: pre-World War I, the Kingdom of Yugoslavia, the Occupation and post-World War II. For each of these information is provided on the number of employees and pupils, discipline, behaviour in school and school food; it also lists the school's most famous pupils. The article is based on written data about the school, supplemented by testimonies of individuals from different generations of pupils. At any time, the school in Trnovska vas has always operated in line with current legislation. It was and still is the main driving force of the cultural, social and educational life in the village. It was a house of learning for many "Bolfenk" generations, who took their first steps into the world of knowledge in order to become "important" persons. Today, the school faces a new challenge in the shape of the falling birth rate in the municipality.*